

Ed.

433. Frumvarp til laga

[213. mál]

um Skálholtsskóla.

(Lagt fyrir Alþingi á 98. löggjafarþingi 1976—77.)

1. gr.

Í Skálholti starfar skóli, er heyrir undir menntamálaráðuneytið. Nefnist hann Skálholtsskóli.

2. gr.

Skálholtsskóli starfar í anda norrænna lýðháskóla. Markmið hans er að stuðla að aukinni almennri menntun og þroska nemenda sinna og dýpka skilning þeirra á félags- og menningarlífi samtíðarinnar.

Skólinn vinnur að varðveislu þjóðlegrar menningararfleifðar íslendinga.

Skólinn starfar á grundvelli kristinnar kirkju.

3. gr.

Árlegur starfstími skólans er níu mánuðir. Heimilt er að skipta starfstímanum í námskeið. Hluti skólastarfs getur farið fram að sumri.

4. gr.

Starfsemi skólans greinist í:

a) Almenna deild.

Almenna deildin veitir almenna framhaldsmenntun þeim, sem að loknu skyldunámi eða litlu síðar hafa horfið úr skóla, en vilja taka þráðinn upp að nýju.

b) Valfrjálsar deildir.

Skólinn býður nemendum ýtarlegri fræðslu eftir frjálsu vali. Í því skyni starfa við hlið almennrar deildar minni deildir, þar sem nemendur einbeita sér að tilteknum flokkum námsgreina, þar á meðal íslenskri tungu, sögu og bókmenntum, kristnum fræðum og almennum trúarbragðafræðum, hugmynda- og heimspekisögu, nútímasögu og félagsfræði, svo og leiðbeiningum um æskulýðsstörf og aðra félagsstarfsemi.

Nemendur hinnar almennu deildar stunda nám í a. m. k. einni valfrjálsri deild. Að öðru leyti eru valfrjálsar deildir miðaðar við þarfir þeirra nemenda, sem lengra eru komnir á námsbraut og sitja ekki í öllum kennslustundum í almennri deild, en eru að búa sig undir frekara nám eða ákveðin störf.

c) Sjálfsnám og rannsóknarstörf.

Skólinn veitir árlega, eftir því sem aðstæður leyfa, viðtöku konum og körlum, er dvelja um lengri eða skemmri tíma á staðnum og þiggja að vild þá fræðslu sem þar er í boði, en stunda að öðru leyti sjálfsnám og vinna að eigin verkefnum.

Skipulag alls náms og starfs í skólanum er með frjálsu sniði að hætti norrænna lýðháskóla. Próf eru engin, en vitnisburðir gefnir þeim, er þess æskja.

5. gr.

Skilyrði fyrir skólavist er, að nemendur verði 18 ára á skólaárinu, nema eldri séu, og hafi lokið skyldunámi. Rektor getur veitt undanþágu og skólanefnd sett nánari reglur um inntöku nemenda í samráði við rektor, ef ástæða þykir til.

6. gr.

Skálholtsskóli er sjálfseignarstofnun og ber kirkjuráð ábyrgð á fjárreiðum hans. Stjórn skólans er í höndum rektors og 7 manna skólanefndar. Biskup Íslands er formaður nefndarinnar og kirkjuráð tilnefnir varamann hans. Menntamálaráðherra skipar aðra nefndarmenn til fjögurra ára í senn, einn án tilnefningar og fimm samkvæmt tilnefningum eftirgreindra aðila: kirkjuráðs, Sambands ísl. sveitarfélaga, Kvenfélagasambands Íslands, Ungmennafélags Íslands og Skálholtsskólafélagsins. Varamenn skulu skipaðir á sama hátt. Rektor situr fundi nefndarinnar með málfrelsi og tillögurétti nema þegar fjallað er um mál, sem varða hann persónulega. Meiri hluti atkvæða ræður úrslitum í skólanefnd. Skólanefnd ræður rektor og fasta kennara í samráði við hann. Hún setur skólanum námsskrá og starfsreglur með samþykki kirkjuráðs og menntamálaráðherra. Hún ber ásamt rektor ábyrgð á fjármálum og öllum rekstri skólans gagnvart kirkjuráði og menntamálaráðherra.

7. gr.

Rektor stjórnar daglegu starfi, rekstri og fjárreiðum skólans, gerir fjárhagsáætlun, ræður stundakennara og annað starfslið eftir því sem fé er veitt til á fjárlögum. Rektor og fastir kennarar njóta sömu réttinda og hliðstæðir opinberir starfsmenn, enda hvíla á þeim sömu skyldur. Um embættisgengi, starfsréttindi, ráðningu, störf, orlof og tölu fastra starfsmanna skólans fer, að því er við getur átt, eftir ákvæðum laga og reglugerða, er um slíkt gilda á hverjum tíma fyrir framhaldsskólastigið.

8. gr.

Um fjárveitingar úr ríkissjóði til Skálholtsskóla gildir eftirfarandi:

- a) Rekstrarkostnaður skólans skal greiddur að fullu annar en rekstrarkostnaður heimavistar, sem greiðist 80%. Framlag ríkissjóðs samkvæmt þessum staflíð skal að hámarki miðað við kostnað í ríkisskólum á framhaldsskólastigi.
- b) Stofnkostnaður þess kennsluhúsnæðis, sem byggt verður eftir gildistöku laga þessara, skal greiddur úr ríkissjóði að 80% og skal hið sama gilda um heimavist.

Skilyrði fjárframlaga til rekstrar er að menntamálaráðuneytið samþykki árlega áætlanir um rekstrarkostnað.

Framlög til stofnkostnaðar greiðast eftir því sem fé er veitt til í fjárlögum, enda liggja áður fyrir samþykki stjórnvalda fyrir nýjum byggingarframkvæmdum þegar um þær er að ræða.

Nú er skóli þessi lagður niður eða svo fer, að ekki er hagnýtt í þágu skólans skólahúsnæði hans, hvort sem er til kennslu eða heimavistar, og skal þá menntamálaráðherra og kirkjuráð sameiginlega taka ákvörðun um ráðstöfun húsnæðisins í samræmi við lög nr. 82/1963.

Stofnkostnaður- og rekstrarreikningur skal gerður í janúarmánuði og sendur ásamt fylgiskjölum ríkisendurskoðun til endurskoðunar.

9. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Alþýðuskólar, á Norðurlöndum „Folkehøjskoler“, eiga sér langa sögu. Meðan menn áttu ekki almennt kost skólavistar og margháttáðrar fræðslu, gengdu þeir mjög umfangsmiklu hlutverki.

Þótt íslenskir æskumenn eigi nú margra kosta vól að því er nám varðar, þá eru þó jafnan ýmsir, sem eru óráðnir í hvað gera skuli, þegar skyldunámi lýkur. Margir

þeirra vilja þó gjarnan eiga þess kost, þá eða síðar á ævinni, að leggja stund á annað nám en það, sem miðar að ákveðnu prófi eða starfsmenntun.

Íslensku héraðsskólarnir störfuðu í fyrstu með lýðháskólasniði. Þeir voru síðar felldir inn í almenna skólakerfið. Starfsemi Skálholtsskóla er ný tilraun við breyttar kringumstæður. Skólinn hefur þegar starfað hálf fimm ára með því sniði, sem þetta frumvarp gerir ráð fyrir. Aðsókn hefur verið góð og skólinn hefur notið styrks á fjárlögum ár hvert. Þar sem bæði almenningur og Alþingi hafa veitt skólanum stuðning á þennan hátt virðist eðlilegt að setja löggjöf um starfsemi hans. Benda má á, að Alþingi hefur nýverið með lagasetningu ákveðið að stórauka stuðning við tvo skóla, sem ekki eru reknir af ríkinu, þ. e. Verslunarskólann og Samvinnuskólann. Er eðlilegt að hafa nokkra hliðsjón af þeim lögum (viðskiptafræðsla á framhaldsskólastigi), þegar fjallað er um stöðu skólans í Skálholti.

Í þessu frumvarpi eru ákvæði um heiti skólans, tilgang, tilhögun starfa, stjórn, um þátttöku ríkissjóðs í kostnaði og fjárhagslega ábyrgð kirkjuráðs á þeim hluta kostnaðar, sem ríkið greiðir ekki, um skil reikninga o. s. frv.

Frumvarpið er samið á vegum menntamálaráðuneytisins í nánú samstarfi við biskup Íslands og fleiri forsvarsmenn Þjóðkirkjunnar og Skálholtsskólafélagsins.

Athugasemdir við einstakar greinar.

Um 1. gr.

Kveðið er á um nafn skólans, sem kennt er við staðinn. Slíkar nafngiftir hafa verið og eru enn mjög algengar.

Í 1. gr. er og kveðið á um það, að skólinn heyri undir menntamálaráðuneytið stjórnarfrarslega.

Um 2. gr.

Greinin fjallar um markmið skólans og þarfnast ekki skýringa.

Um 3. gr.

Gert er ráð fyrir níu mánaða árlegum starfstíma skólans. En meira olnbogarými er ætlað um námsskipan en venja er í þeim skólum, sem búa nemendur sína undir ákveðin próf og tiltekin réttindi eða störf.

Um 4. gr.

Hér er starfsemi skólans formuð í grófum dráttum. Greinin skýrir sig sjálf.

Um 5. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 6. gr.

Skólinn er sjálfseignarstofnun og ber kirkjuráð ábyrgð á fjárreiðum að því leyti sem ekki koma til framlög ríkissjóðs samkvæmt lögum þessum og gildandi fjárlögum.

Hér er ákvæði um stjórn skólans, sem skipa skal sjö mönnum. Er gert ráð fyrir tveimur fulltrúum frá Þjóðkirkjunni og einum frá Skálholtsskólafélaginu. Hinir fjórir tengjast ríkisvaldinu, sveitarstjórnunum og tveimur landssamtökum menningarfélaga, sem eiga rætur í nær öllum byggðum landsins.

Starfsheiti skólastjóra er ákveðið rektor með sérstöku tilliti til sögu Skálholtsstaðar, stefnumörkunar skólans og til samræmis við venjur skandinava.

Um 7. gr.

Hér er hlutverk rektors skilgreint í aðalatriðum. Greind er staða fastra starfsmanna á sama hátt og gert er í nýrri löggjöf um viðskiptafræðslu að því er varðar einkaskóla á því sviði.

Um 8. gr.

Hér er kveðið á um fjárframlög ríkissjóðs. Er í meginatriðum fylgt sömu reglu og felst í nýnefndum lögum.

Um 9. gr.

Þarfnast ekki skýringa.